

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ใน คุณค่าแห่งตนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน จังหวัดอำนาจเจริญโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ

The Development of Model of Activity to Develop Self-Esteem Realization of Senior High School Students in Amnatcharoen province through the Implementation of Sammaditthi

คงไชย สันตะวงศ์* และ รัตนะ ปัญญาภา

Khongchai Suntawong* and Rattana Panyapa

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

*Corresponding Author.Email: drkannika.p1@gmail.com

Doi : 10.14456/jmcupeace.2016.52

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใช้หลักสัมมาทิฐิและ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ ผู้วิจัยใช้ตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอำนาจเจริญ จำนวน 320 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบกิจกรรมชื่อ “รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ” โดยการบูรณาการจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนและสัมมาทิฐิ 10 ในพุทธศาสนาและนำเสนอในการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญรับรองรูปแบบก่อนนำไปทดลองใช้ และใช้แบบประเมินความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่า t การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินระดับความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบที่สร้างขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้รับการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญโดยให้ความเห็นว่า เนื้อหาของรูปแบบกิจกรรมสอดคล้องกับแนวคิดและเหมาะสมสามารถนำไปทดลองใช้ได้ และ 3) การประเมินรูปแบบการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ หลังการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่า นักเรียนมีระดับความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยรวมแตกต่างจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมจากระดับปานกลาง เป็นระดับมาก

คำสำคัญ : ความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตน, เยาวชน, หลักสัมมาทิฐิ

Abstract

The purposes of this study were: 1) to investigate realization level of senior high school students' self-esteem, 2) to develop a model of self-esteem realization in senior high school students using Buddhist's Sammaditthi concept, or right understanding, and 3) to assess the developed model. The subjects of this study were 320 senior high school students in Amnatcharoen School. Purposive sampling technique was used to obtain the subjects. A model of activities for self-esteem development was constructed based on Buddhist's Summadithi 10 Principles. The model was presented and evaluated by experts in a focus group. A form for assessing self-esteem realization was used to collect the data before and after the implementation of the model. Percentage, arithmetic mean, standard deviation, and t-test dependent were employed to analyze the data. Content analysis was used for qualitative data analysis. The statistical significance level of this study was set at .05.

The research findings were as follows: 1) The students' self-esteem realization before participating in the model was, as a whole, at a medium level, 2) The developed model of activities was approved by the experts in the focus group discussion, opinionating that its content was appropriate for implementation and 3) The students' self-esteem was obviously increased up to a high level after participating in the activities provided in the developed model. The difference was significant.

Keywords: Youths, Self-Esteem, Sammadhitti

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ที่นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีทั้งสูญหายและปรับเปลี่ยนผสมผสานกับวัฒนธรรมจากชาติตะวันตกทั้งที่ดี และไม่ดี วัฒนธรรมบางอย่างไม่เหมาะสมกับความเป็นไทย กล่อมเกล้าให้คนไทยไทยโดยเฉพาะวัยรุ่นวัยรุ่นและหนุ่มสาวหันไปนิยมการแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกแบบวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น ขาดการควบคุมตัวเอง แสดงอารมณ์อย่างตรงไปตรงมา ยึดความถูกใจเป็นความถูกต้อง โครงสร้างของครอบครัวก็เปลี่ยนจากครอบครัวขยายไปสู่ครอบครัวเดี่ยว เศรษฐกิจที่เน้นการผลิตหวังผลแต่กำไร การเมืองที่มุ่งผลประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก สภาวะการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้มีผลนำไปสู่รูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของคนในสังคม (P.A. Payutto, 2000 : 5) สื่อสารมวลชนเป็นจำนวนมากเผยแพร่ข้อมูลที่ล่อแหลมและล่อหลอมให้เกิดความอยาก กระตุ้นความอยากบริโภคให้เกิดการซื้อ และความมีเสรีภาพของวัยรุ่นไทยปัจจุบัน ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวิถีคิดของวัยรุ่นเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เช่น ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการท้อแท้ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาการเรียนที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น สิ่งเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นยึดถือสิ่งที่ไม่ดีว่าเป็นสิ่งที่ถูก สิ่งที่ถูกใจกลายเป็นสิ่งที่ถูก มีความเชื่อมั่นในทางที่ไม่ถูกต้อง และวัดคุณค่าตัวเองจากความโก้หรู การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย กล่าวคือ เห็นคุณค่าของตัวเองในทางที่ผิด หรือมองตนเองว่าด้อยคุณค่า ขาดความศรัทธาต่อตนเอง (Self-esteem) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับตนจริง (Real Self) หรือโลกแห่งความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจริงกับตนในอุดมคติ (Ideal Self) หรือโลกแห่งจินตนาการหรือสิ่งที่เพ้อฝัน โดยการประเมินคุณค่าของตนเองจากลักษณะทางกายภาพ จิตใจ ความเชื่อ ทักษะ ค่านิยม ความสามารถทางสติปัญญาและความสามารถในด้านต่างๆ ถ้าทั้งสองด้านขัดแย้งหรือไม่เป็นไปตามจินตนาการก็จะก่อให้เกิดความรู้สึกด้อยค่า ไม่สำคัญ ขาดความเชื่อมั่น และเชื่อถือในตนเอง ยึดติดกับสิ่งที่คุ้นเคยจนไม่เชื่อว่าตนเองสามารถควบคุมวิถีชีวิตของตนเองได้ มีความรู้สึกไม่ดีกับตนเอง จะทำให้โกรธง่าย ก้าวร้าว คล้อยตามผู้อื่นได้ง่าย มีภาวะอารมณ์ที่ไม่เป็นสุข ซึ่งส่งผลต่อชีวิตอย่างน้อยสองประการ คือ ทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปในแนวทางที่ไม่ถูกต้องและไม่สามารถค้นหาสิ่งที่เป็นคุณค่าในตัวเองได้ จะเห็นได้ปัญหาเกี่ยวกับวิถีคิดเหล่านี้เกิดสาเหตุหลักคือ ความเห็นที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งพระพุทธศาสนาเรียกว่า “มิจฉาทิฏฐิ” ดังนั้น มิจฉาทิฏฐิจึงมีผลต่อการตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนของเยาวชน

การส่งเสริมให้เยาวชนเกิดความคิดเห็นที่ถูกต้องหรือมีสัมมาทิฐิตามหลักพระพุทธศาสนา จึงเป็นแนวทางที่จะสามารถเสริมสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนให้เยาวชนได้ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยในอดีตของทวีศักดิ์ ทองทิพย์ (Thongthip, 2012) ซึ่งพบว่า การศึกษาตามหลักไตรสิกขามีส่วนประกอบที่สำคัญในการสร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ และยังพบการวิจัยที่เกี่ยวกับการนำหลักพระพุทธศาสนาไปใช้ในการพัฒนาเยาวชน ได้แก่ งานวิจัยของสมสุข นิธิอุทัย (Nithiuthai, 2012) เรื่องการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย ซึ่งพบประเด็นสำคัญคือ เป้าหมายขั้นสูงสุดของการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธ ต้องเริ่มต้นจากหลักสัมมาทิฐิ คือการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของเยาวชน ตามแนวพุทธ โดยใช้หลักไตรสิกขา สถาบันทางสังคม (ปรโตโฆสะ)มีส่วนช่วยส่งเสริมการพัฒนาแนวพุทธให้แก่เยาวชนทั้งนี้เพราะทิฐิทั้งด้านดีและร้าย (มิจฉาทิฐิและสัมมาทิฐิ) นั้นมีส่วนชี้นำความเป็นไปของสังคม นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยอื่นๆ ที่นำสัมมาทิฐิมาเป็นแกนในการทำวิจัย เช่นงานวิจัยของปถมพร ตะละภัก (Talapat, 2011) ได้ศึกษาวิเคราะห์สัมมาทิฐิในการสร้างสันติสุขในสังคมไทย และน้ำทิพย์ พรพัฒนานิคม (Pornpattananikom, 2014 : 94-95) ที่ได้ศึกษาผลของกิจกรรมแนะแนวโดยใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งพบว่า กิจกรรมดังกล่าวสามารถพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า หลักสัมมาทิฐิมีผลต่อการพัฒนาวิธีคิดของเยาวชนและการพัฒนามนุษย์ ให้ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องโดยเริ่มต้นจากความคิดเห็นที่ถูกต้อง ด้วยเหตุดังกล่าวนี้นักวิจัยเห็นว่า มีความจำเป็นต้องเสริมสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนให้แก่เยาวชนตั้งแต่เป็นเด็กหรือเยาวชน และจุดเริ่มต้นสำคัญต้องเริ่มที่วิธีคิดหรือความเห็นที่ถูกต้องคือ กล่าวคือการมีสัมมาทิฐิตามหลักพระพุทธศาสนา จึงได้สร้างและพัฒนาแบบกิจกรรมสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนของเยาวชนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิเป็นฐานคิด และนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้กับเยาวชน เพื่อทดสอบผลลัพธ์ก่อนและหลังการนำเยาวชนเข้าสู่กิจกรรมตามรูปแบบดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดตามลำดับ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการใช้รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนตามหลักสัมมาทิฐิ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในกระบวนการเก็บข้อมูลเพื่อทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากร คือ นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกเป็นเป็นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 648 คน มัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 668 คน มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 665 คน รวม 1,981 คน โดยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างไว้ จำนวน 320 คน โดยใช้หลักการคำนวณตามตารางของ Krejcie & Morgan ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยนี้ คือ แบบประเมินความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตน มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือวัดระดับความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังดำเนินกิจกรรมตามแบบประเมินความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตน ด้านแรงจูงใจใฝ่อนาคตจากกิจกรรมพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป และ ตอนที่ 2 แบบประเมินความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทำการประเมินความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตน โดยให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน ประเมินตนเอง โดยใช้แบบประเมินความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตน ก่อนนำกลุ่มตัวอย่างเข้ากระบวนการกิจกรรมตามรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ

2) นำกลุ่มตัวอย่างเข้ากระบวนการกิจกรรมตามรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิและดำเนินการทุกขั้นตอนตามรูปแบบกิจกรรม จนสิ้นสุดกิจกรรม

3) ทำการประเมินความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตน โดยให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน ประเมินตนเองซ้ำอีกหนึ่งรอบ โดยใช้แบบประเมินความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ จากนั้น วิเคราะห์ผลก่อนและหลัง การทำกิจกรรม และเปรียบเทียบระดับความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดการวิเคราะห์ไว้ 2 ส่วน คือ ในส่วนการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิใช้วิธีการพรรณนาข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั้งจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) จนได้ข้อสรุปเป็นรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ ส่วนการประเมินความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนก่อนและหลังการนำกลุ่มตัวอย่างเข้าสู่กิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD) ในการวิเคราะห์ผลการประเมินความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตน โดยมีการแปลผล ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
2.34 - 3.00	มีความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนในระดับมาก
1.67 - 2.33	มีความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนในระดับปานกลาง
1.00 - 1.66	มีความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนในระดับน้อย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ ประเมินความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนก่อนการทำกิจกรรม

ผลการประเมินความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนก่อนการทำกิจกรรมพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ โดยรวมและรายด้านพบว่าความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนโดยรวมก่อนทำกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนก่อนการทำกิจกรรมพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนอำนาจเจริญ (N=320)

ด้านที่	ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนก่อนการทำกิจกรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
1	ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความศรัทธาในสิ่งที่ตนทำ	1.77	0.61	ปานกลาง
2	ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความศรัทธาในผู้อื่น	1.78	0.62	ปานกลาง
3	ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความเชื่ออำนาจในตน	1.78	0.66	ปานกลาง
4	ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านแรงจูงใจใฝ่อนาคต	1.84	0.63	ปานกลาง
	โดยรวม	1.79	0.63	ปานกลาง

จากตารางจะพบว่า พบว่าความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนโดยรวมก่อนทำกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.79$, $S = 0.63$) แต่เมื่อมาพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความศรัทธาในสิ่งที่ตนทำอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.77$, $S = 0.61$) ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความศรัทธาในผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.78$, $S = 0.62$) ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความเชื่ออำนาจในตนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.78$, $S = 0.66$) และความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านด้านแรงจูงใจใฝ่อนาคตอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.84$, $S = 0.63$)

2. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ

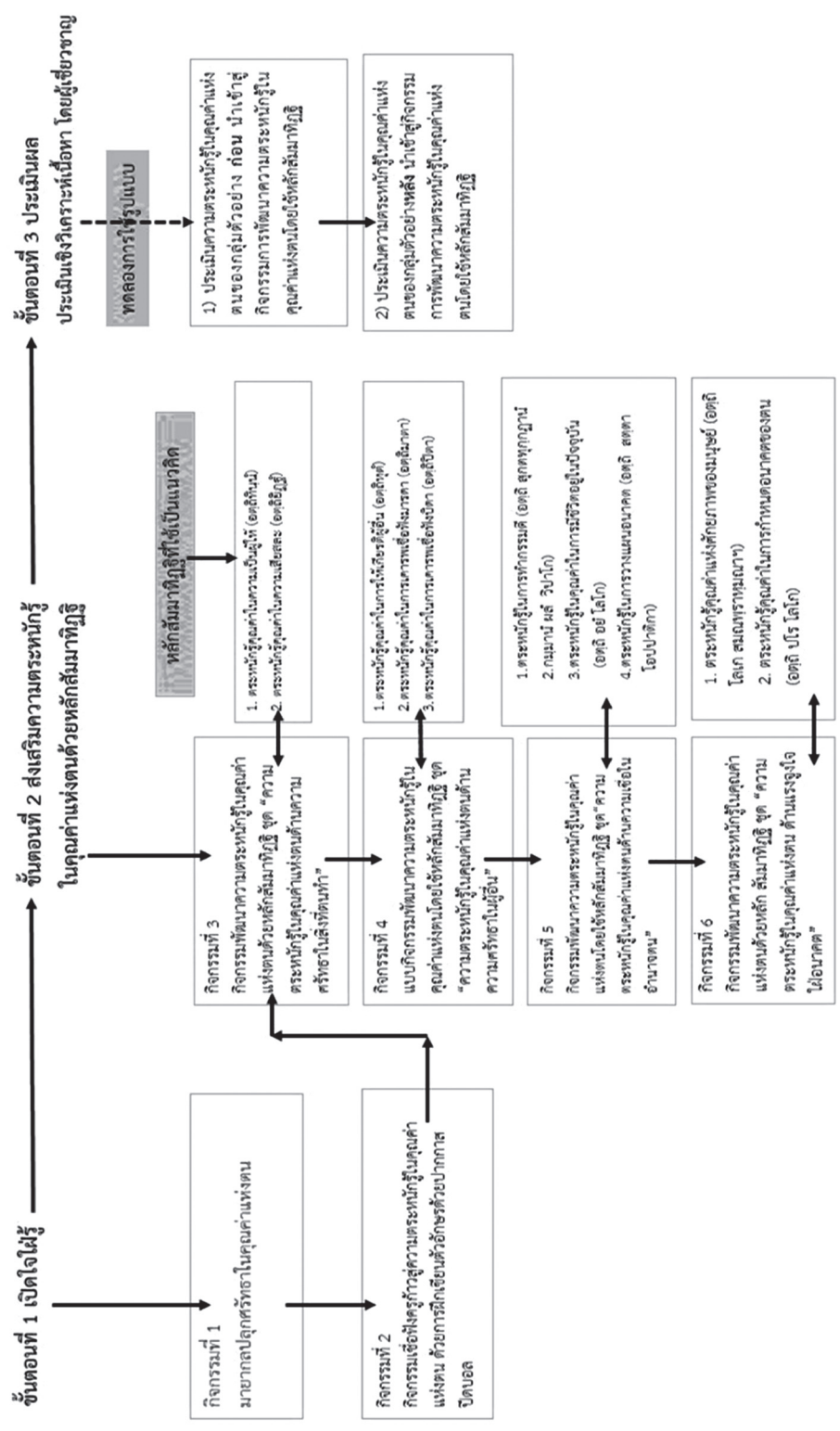
เมื่อสร้างและพัฒนารูปแบบกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิและผ่านการพิจารณาและรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ประกอบด้วย พระมหาจิตินเรศ ศรีปะโค, ผศ.ดร., อาจารย์ ดร.ศุภกร ศรีเพชร, ดร.เพชรบุญ พิภเกตุ และ ดร.กันตนา ทองอินทร์ ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบกิจกรรมสามารถสรุปเป็นรูปแบบ ที่มีชื่อว่า “รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ” ดังแผนภูมิภาพที่ 1

3. ผลการประเมินเปรียบเทียบความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนก่อนและหลังการทำกิจกรรมพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ

ผลการศึกษาพบว่าความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนโดยรวมก่อนทำกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.79$, $S = 0.63$) และพบว่าความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนโดยรวมหลังทำกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.63$, $S = 0.51$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนโดยรวมและรายด้านก่อนและหลัง การทำกิจกรรมพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอำนาจเจริญ (N=320)

ที่	ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนทั้ง 4 ด้าน	ก่อนทำกิจกรรม			หลังทำกิจกรรม		
		$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
1	ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความศรัทธาในสิ่งที่ตนทำ	1.77	0.61	ปานกลาง	2.71	0.49	มาก
2	ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความศรัทธาในผู้อื่น	1.78	0.62	ปานกลาง	2.58	0.51	มาก
3	ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความเชื่ออำนาจในตน	1.78	0.66	ปานกลาง	2.60	0.51	มาก
4	ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านแรงจูงใจใฝ่อนาคต	1.84	0.63	ปานกลาง	2.62	0.51	มาก
	โดยรวม	1.79	0.63	ปานกลาง	2.63	0.51	มาก

ภาพที่ 1 รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ

ผลการศึกษาพบว่าความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนโดยรวมก่อนทำกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.79$, $S = 0.63$) และพบว่าความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนโดยรวมหลังทำกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.63$, $S = 0.51$) แต่เมื่อมาพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความศรัทธาในสิ่งที่ตนทำก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.77$, 0.61) ส่วนความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความศรัทธาในสิ่งที่ตนทำหลังเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.71$, 0.49) ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความศรัทธาในผู้อื่นก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.78$, 0.62) ส่วนความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความศรัทธาในผู้อื่นหลังเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.58$, 0.51) ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความเชื่ออำนาจในตนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.78$, 0.66) ส่วนความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความเชื่ออำนาจในตนหลังเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60$, 0.51) ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านแรงจูงใจใฝ่อนาคตก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.84$, 0.63) ส่วนความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านแรงจูงใจใฝ่อนาคตหลังเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$, 0.51)

อภิปรายผล

1. การนำหลักสัมมาทิฐิมาบูรณาการในการสร้างรูปแบบหรือวิธีการเพื่อการพัฒนามนุษย์

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) จนได้รูปแบบกิจกรรม 1 รูปแบบ เรียกว่า “รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ” นั้น จะพบว่า การพัฒนารูปแบบกิจกรรมพัฒนาเยาวชนในอดีตนั้น ได้พบการใช้หลักไตรสิกขามาเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบพัฒนาเยาวชนเป็นจำนวนมาก เช่น การศึกษาของทวีศักดิ์ ทองทิพย์ ((Thongthip, 2012)) เกี่ยวกับการศึกษาตามหลักไตรสิกขา ผลการศึกษาส่วนหนึ่งพบว่า การศึกษาตามหลักไตรสิกขามีส่วนประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ การจัดหาหรือสร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ การสร้างสัมมาทิฐิ การศึกษาตามหลักไตรสิกขา และการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักไตรสิกขา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นนี้เป็นอย่างยิ่ง และการวิจัยเรื่องการพัฒนาความมีวินัยในตนเองด้วยหลักไตรสิกขา กรณีศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรี ของภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ และ

ปาริชาติ จันทร์เพ็ญ (Yutthaporn, Chanpen, 2016 : 93) ซึ่งได้ให้ผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาด้วยกระบวนการไตรสิกขา แสดงพฤติกรรมและรายงานตนเองได้อย่างเด่นชัดว่า สามารถพัฒนาความมีวินัยในตนเองได้ทั้งวินัยในการปฏิบัติภารกิจในชีวิตประจำวัน วินัยในการรักษาศีล วินัยในเรื่องความตรงต่อเวลา และวินัยในการรายงานตนเองอย่างซื่อสัตย์ ซึ่งทำให้เชื่อมั่นได้ว่า หลักไตรสิกขาเป็นแนวทางการพัฒนาเยาวชนได้

นอกจากนี้ ยังพบว่า มีการวิจัยที่ให้ความสำคัญกับการนำหลักพระพุทธศาสนาไปใช้ในการพัฒนาเยาวชน ได้แก่สมสุข นิธิอุทัย (Nithiuthai, 2012) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย ซึ่งพบประเด็นสำคัญคือ เป้าหมายขั้นสูงสุดของการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธ ต้องเริ่มต้นจากหลักสัมมาทิฐิ คือการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชนตามแนวพุทธโดยใช้หลักไตรสิกขา สถาบันทางสังคมเป็นปรโตโมสะ ช่วยส่งเสริมการพัฒนาแนวพุทธให้แก่เยาวชน ทั้งนี้เพราะทิฐิทั้งด้านดีและร้าย (มิจฉาทิฐิ และสัมมาทิฐิ) มีส่วนชี้นำความเป็นไปของสังคม

จากเป้าหมายของงานวิจัยที่มุ่งพัฒนารูปแบบกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้หลักสัมมาทิฐิ เมื่อเปรียบกับงานวิจัยอื่นๆ ที่นำสัมมาทิฐิมาเป็นแกนในการทำวิจัย ยังพบงานวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักสัมมาทิฐิไปประยุกต์ใช้ในเรื่องต่างๆ ในสังคม เช่นงานวิจัยของปถมพร ตะละภัก (Talapat, 2011) ได้ศึกษาวิเคราะห์สัมมาทิฐิในการสร้างสันติสุขในสังคมไทย และน้ำทิพย์ พรพัฒนานิคม (Pornpattananikom, 2014 : 94-95) ที่ได้ศึกษาผลของกิจกรรมแนะแนวโดยใช้หลักสราณียธรรมเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งพบว่า กิจกรรมดังกล่าวสามารถพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนได้

2. รูปแบบการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตน

จากผลการศึกษาดังกล่าว เมื่อเปรียบกับผลการวิจัยที่ผ่านมา จะพบว่า มีรูปแบบกิจกรรม หรือวิธีการเพื่อพัฒนาให้ความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนสูงขึ้นอยู่หลากหลาย ซึ่งมีรูปแบบวิธีการที่แตกต่างกัน เช่น การใช้กิจกรรมตามรูปแบบ BRAIN Model, โปรแกรมฝึกอบรมต้นทุนทางจิตวิทยาที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง และการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของปาจริย์ ตัวสิขเรศ และรัตน์ นฤภัทร (Tiusikharet and Naruepatra, 2015 : 119-133) ซึ่งผลการวิจัย พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมจิตตปัญญาด้วยรูปแบบ BRAIN Model สะท้อนให้เห็นหลักการวรรณดังงานวิจัยของพระอภิชัย อภิวิฑฒโน (Phra Apichai Abhivaddhano, 2016 : 174-175) ที่ได้เสนอว่า

ความเคารพ หรือคารวะธรรม นั้น คือ เคารพในการกระทำ ความคิด และการพูดจา ซึ่งก็คือการเห็นคุณค่าและให้เกียรติต่อตนเองและผู้อื่นนั่นเอง

3. ความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนด้านความเชื่อในอำนาจตน

จากผลการวิจัยที่พบว่า การนำกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนโดยใช้สัมมาทิฐิ ทำให้ความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนของกลุ่มตัวอย่างด้านความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนด้านความเชื่ออำนาจในตนก่อนเข้าร่วมกิจกรรมที่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.78, 0.66$) เพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมกิจกรรมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60, 0.51$) การวิจัยในประเด็นนี้ ได้นำแนวคิดเรื่องความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งจุฑาเดือน พันธุมนาวิน (Bhanthumnavin, 2006 : 107-142) ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของศศิวิมล เกลียวทอง (Kliawthong, 2013 : 443-460) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์และค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการ เช่น ลักษณะมุ่งอนาคตที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต การศึกษาของสุธินี ปลื้มใจ ประวิต เอรารธรรม และมนูญ ศีวธรรม (Pleumjai, Arawan and Siwarom, 2013) พบว่าลักษณะมุ่งอนาคต ความฉลาดทางอารมณ์และสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมีวินัยในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิจัยต่างๆ ดังอภิปรายผลมานี้ จะเห็นได้ว่า ใช้เครื่องมือและกลุ่มตัวอย่างที่ต่างจากการวิจัยนี้ แต่ความตรงกันคือ ความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนด้านลักษณะมุ่งอนาคตของกลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่างสูงขึ้นเหมือนกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ สถานศึกษาต่างๆ สามารถนำรูปแบบนี้ไปทดลองใช้กับนักเรียนในโรงเรียน โดยอาจปรับปรุงแบบให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และปัจจัยเกื้อหนุนของแต่ละโรงเรียน และองค์กรทางศาสนา สามารถนำรูปแบบกิจกรรมนี้ไปใช้ในการอบรมปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชนได้ในกิจกรรมหรือโครงการปลูกคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนที่จัดโดยองค์กรต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาการพัฒนาความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนตามหลักสัมมาทิฐิของนักเรียนระดับประถมศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างในระดับมัธยมศึกษา และการพัฒนาความตระหนักรู้คุณค่าแห่งตนตามหลักสัมมาทิฐิแบบเจาะลึกเป็นด้านๆ และนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง เช่น ด้านการเรียนเพื่อพัฒนาชีวิตให้

ตรงตามเป้าหมาย อย่างไรก็ตามข้อจำกัดของงานวิจัยนี้คือ รูปแบบกิจกรรมดำเนินการและประเมินผลในระยะสั้น ผู้ที่สนใจทำวิจัยครั้งต่อไป อาจต้องเพิ่มกระบวนการเก็บข้อมูลด้วยวิธีอื่นๆ เช่น การสังเกต หรือแบบวัดความตระหนักรู้และทำต่อเนื่องในระยะยาวอย่างน้อยหนึ่งภาคเรียน

References

- Bhanthumnavin, D. (2006). The Belief in internal control of reinforcement : Measurement, Importance and Change. **Journal of Social Development.** 8(2), 107-142.
- Kliawthong, S. (2013). Some Factors Affecting to Life Skills of Matthayomsuksa V student in the Secondary Education Service Office Area II. **Veridian E-Journal (Humanities and Social Sciences).** 6(3), 443-460.
- Nithiuthai, S. (2012). **The Development of the Youths According To the Buddhist Way in Thai Societies.** M.A. Thesis (Buddhism). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- P.A. Payutto. (2000). **Life' Quality Development by Sustainable Psychology.** Bangkok: Buddhadhamma Foundation.
- Phra Apichai Abhivaddhano. (2016). An Application of Gāravāsadhamma for Enhacing Peacefull Families. **Journal of MCU Peace Studies.** 4(1), 174-187.
- Pleumjai, S., Arawan, P. and Siwarom, M. (2013).The relationships between future orientation, emotional intelligence and family relationships with self-discipline, self-confidence and problem-solving ability of prathomsueksa 6 students : Cononical correlation analysis. **Journal of Educational Measurement Maharakham University.** 18(2), 171-182.

- Pornpattananikom, N. (2014). The Effects of Guidance Activities Based on States of Conciliation for Enhancing Human Relations for Mathayom 2 Students at Rajavinit Mathayom School Bangkok. **Journal of MCU Peace Studies**. 2(2), 94-109.
- Talapat, P. (2011). **The Study of Sammadhitti as the way for Peace in Thai Society**. Ph.D. Dissertation. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Thongthip, T. (2012). **Educational analysis according to Thrai Sikkha**. Ph.D. Dissertation Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Tiusikharet, P and Naruepatra, R. (2015). Effect of BRAIN Model on a Family Relationship and Self-Esteem of Probation Youths. **Journal of Bihaviral Sciences for Development**. 7(1), 119-133.
- Yutthaporn, P and Chanpen P. (2016). The development of self-discipline by threefold training : A Case Study of Primary School Students in Educational Area, Nonthaburi Province. **RMUTTO Social Sciences Journal**. 5(1), 93-101.